

Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ Η ΑΠΛΗΣΤΙΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Cum Servius Sulpicius Galba et Aurelius Cotta consules in senatu contenderent uter adversus Viriathum in Hispaniam mitteretur, magna inter patres conscriptos dissensio erat, aliis pro Galba et aliis pro Cotta dicentibus; solus P. Scipio Aemilianus cum toto senatu dissensit: «Neutrum» inquit «mihi mitti placet, quia alter nihil habet, alteri nihil est satis». Nam Scipio Aemilianus aequae malam imperii magistratam iudicabat inopiam atque avaritiam. Qua sententia graviter et sine ulla malevolentia dicta Scipio obtinuit, ut neuter in provinciam mitteretur.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όταν ο Σέρβιος Σουλπίκιος Γάλβας και ο Αυρήλιος Κόττας, οι ύπατοι (ή όταν οι ύπατοι ...), φιλονικούσαν/ αντιδικούσαν στη Σύγκλητο ποιος από τους δύο θα στελνόταν (ή θα πήγαινε) στην Ισπανία εναντίον του Βιρίαθου (ή να αντιμετωπίσει τον Βιρίαθο), υπήρχε μεγάλη διαφωνία (ή διάσταση απόψεων) ανάμεσα στους Συγκλητικούς, καθώς άλλοι υποστήριζαν τον Γάλβα και άλλοι τον Κόττα (ή επειδή άλλοι μιλούσαν υπέρ του Γάλβα και άλλοι υπέρ του Κόττα)· μόνος ο Πόπλιος Σκιπίωνας ο Αιμιλιανός διαφώνησε με ολόκληρη τη Σύγκλητο (ή ο μόνος που διαφώνησε με ολόκληρη τη Σύγκλητο ήταν ο Πόπλιος Σκιπίωνας ο Αιμιλιανός): «Κρίνω», είπε, «πως δεν πρέπει να σταλεί κανένας από τους δύο, γιατί ο ένας δεν έχει τίποτα, (ενώ) για τον άλλο τίποτα δεν είναι αρκετό (ή γιατί ο ένας δεν έχει περιουσία/ είναι φτωχός και ο άλλος είναι άπληστος). Ο Σκιπίωνας ο Αιμιλιανός, δηλαδή, θεωρούσε εξίσου κακή σύμβουλο της εξουσίας τη φτώχεια όπως και την απληστία (ή θεωρούσε το ίδιο κακούς συμβούλους της εξουσίας και τη φτώχεια και την απληστία). Αφού διατύπωσε την πρότασή του αυτή με σοβαρότητα και χωρίς καμία κακοβουλία ο Σκιπίωνας πέτυχε ώστε να μην σταλεί στην επαρχία ούτε ο ένας ούτε ο άλλος (ή κανένας από τους δύο).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' κλίση

Galba, -ae, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Cotta, -ae, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Hispania, -ae, θηλυκό [έχει πληθυντικό]
magistra -ae, θηλυκό
inopia, -ae, θηλυκό [όχι πληθυντικός]
avaritia, -ae, θηλυκό [πληθυντικός με άλλη σημασία]
sententia, -ae, θηλυκό
malevolentia, -ae, θηλυκό [όχι πληθυντικός]
provincia, -ae, θηλυκό

Β' κλίση

Servius, -ii/-i, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Sulpicius, -ii/-i, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Aurelius, -ii/-i, αρσενικό [όχι πληθυντικός]

Viriathus, -i, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
Aemilianus, -i, αρσενικό [όχι πληθυντικός]
imperium, -ii/-i, ουδέτερο

Γ' κλίση

consul, -is, αρσενικό
pater, patris, αρσενικό [γενική πληθυντικού partum, ετερόσημο]
dissensio, -onis, θηλυκό
Scipio -onis, αρσενικό [όχι πληθυντικός]

Δ' κλίση

senatus -us, αρσενικό [όχι πληθυντικός]

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' κλίση

magnus, -a, -um Συγκριτικός maior, maior, maius, Υπερθετικός maximus, -a, -um
malus, -a, -um Συγκριτικός peior, peior, peius, Υπερθετικός pessimus, -a, -um

Γ' κλίση

satis, άκλιτο. Συγκριτικός satius, Υπερθετικός δεν έχει

ΑΝΤΩΝΥΜΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

uter, utra, utrum (γενική utrius, δοτική utri)
alius, alia, aliud (γενική alius, δοτική alii)
solus, -a, -um (γενική solius, δοτική soli)
totus, -a, -um (γενική totius, δοτική toti)
neuter, neutra, neutrum (γενική neutrius, δοτική neutri)
alter, altera, alterum (γενική alterius, δοτική alteri)
ullus, ulla, ullum (γενική ullius, δοτική ulli)

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Ego (προσωπική α' προσώπου)
nihil (ουσιαστική αόριστη)
qui, quae, quod (αναφορική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

iudico, iudicavi, iudicatum, iudicāre

2η Συζυγία

placeo, placui, placitum, placēre [Ως πρόσωπο: placet, placuit (placitum est), –, placēre]
habeo, habui, habitum, habēre
obtineo, obtinui, obtentum, obtinēre

3η Συζυγία

contendo, contendi, contentum, contendere
mitto, misi, missum, mittere
conscribo, conscripsi, conscriptum, conscribere
dico, dixi, dictum, dicere

4η Συζυγία

dissentio, dissensi, dissensum, dissentire

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, –, esse

ΑΝΩΜΑΛΑ – ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

inquam ελλειπτικό

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

aeque: τροπικό Συγκριτικός aequius, Υπερθετικός aequissime
graviter: τροπικό Συγκριτικός gravius, Υπερθετικός gravissime

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

in + (τοπική) αφαιρετική (εδώ) ή + αιτιατική
adversus + αιτιατική

inter + αιτιατική
pro + αφαιρετική
cum + (οργανική) αφαιρετική
sine + (κυρίως) αφαιρετική

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

cum: υποτακτικός, χρονικός, ιστορικός-διηγηματικός
quia: υποτακτικός, αιτιολογικός
nam: παρατακτικός, αιτιολογικός
atque: υποτακτικός, παραβολικός (ή παρατακτικός, συμπλεκτικός)
ut: υποτακτικός, συμπερασματικός

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Cum Servius Sulpicius Galba et Aurelius Cotta consules in senatu contenderent: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το erat. Εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό σύνδεσμο cum που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια και δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους. Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το περιεχόμενο θεωρείται υποκειμενικό. Συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού (contenderent), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (erat) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

contenderent: ρήμα.

Servius Sulpicius Galba et Aurelius Cotta: υποκείμενα του ρήματος contenderent.

consules: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στα υποκείμενα Servius Sulpicius Galba et Aurelius Cotta.

in senatu: εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο contenderent.

uter adversus Viriathum in Hispaniam mitteretur: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση που λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο ρ. contenderent. Εισάγεται με το αντωνυμικό επίθετο uter, γιατί δηλώνει μερική άγνοια, και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης. Συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού (mitteretur), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (άμεσα από το contenderent και έμμεσα από το erat της κύριας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

mitteretur: ρήμα.

uter: υποκείμενο του ρήματος mitteretur.

adversus Viriathum: εμπρόθετος προσδιορισμός της εχθρικής διάθεσης / εχθρικής κατεύθυνσης στο mitteretur.

in Hispaniam: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατεύθυνσης/ κίνησης σε τόπο στο mitteretur.

magna inter patres conscriptos dissensio erat, aliis pro Galba et aliis pro Cotta dicentibus: Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

erat: ρήμα.

dissensio: υποκείμενο στο erat.

magna: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο dissensio.

inter patres: εμπρόθετος προσδιορισμός του «μεταξύ» (ή της κοινωνίας) στο erat.

conscriptos: επιθετική μετοχή, συνημμένη στο patres, στο οποίο λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός [ανάλυση μετοχής: qui conscripti erant (sunt)].

dicentibus: γνήσια (ή κανονική) αφαιρετική απόλυτη, αιτιολογική (ή χρονική) μετοχή που δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν [ανάλυση μετοχής: cum alii pro Galba et alii pro Cotta dicerent].

aliis [et] aliis: υποκείμενα στη μετοχή dicentibus, σε αφαιρετική.

pro Galba [et] pro Cotta: εμπρόθετοι προσδιορισμοί της υπεράσπισης στη μετοχή dicentibus.

solus P. Scipio Aemilianus cum toto senatu dissensit: Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

dissensit: ρήμα.

P. Scipio Aemilianus: υποκείμενο στο dissensit.

solus: ομοιόπτωτος, κατηγορηματικός προσδιορισμός στο P. Scipio Aemilianus.

cum senatu: εμπρόθετος προσδιορισμός εχθρικής διάθεσης στο dissensit.

toto: ομοιόπτωτος, κατηγορηματικός προσδιορισμός στο senatu.

inquit: Κύρια παρενθετική πρόταση κρίσεως στον πλάγιο λόγο. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

inquit: ρήμα.

(P. Scipio Aemilianus): εννοούμενο υποκείμενο στο inquit.

«Neutrum mihi mitti placet, quia alter nihil habet, alteri nihil est satis»: αντί για αντικείμενο στο inquit ακολουθεί ο ευθύς λόγος.

«Neutrum mihi mitti placet»: Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

placet: ρήμα.

mitti: υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα placet, τελικό απαρέμφατο.

mihi: δοτική προσωπική (του ενεργούντος προσώπου) στο απρόσωπο placet.

Neutrum: υποκείμενο στο απαρέμφατο mitti.

«quia alter nihil habet»: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση που λειτουργεί συντακτικά ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το placet. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο quia και εκφέρεται με οριστική (habet), γιατί εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία. Συγκεκριμένα εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, γιατί δηλώνει το σύγχρονο με το ρήμα της κύριας πρότασης (placet).

habet: ρήμα.
alter: υποκείμενο στο habet.
nihil: (σύστοιχο) αντικείμενο στο habet.

«**alteri nihil est satis**»: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση που λειτουργεί συντακτικά ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το placet. Συνδέεται με ασύνδετο σχήμα (κόμμα) με την προηγούμενη αιτιολογική και εκφέρεται με οριστική (est), γιατί εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία.

est: ρήμα.
nihil: υποκείμενο στο est.
satis¹: κατηγορούμενο στο nihil μέσω του συνδετικού ρήματος est.
alteri: δοτική προσωπική χαριστική (ή του κρίνοντος προσώπου) στο est.
(Σύμφωνα με το βιβλίο του καθηγητή το **est satis** είναι απρόσωπη έκφραση και το **alteri** είναι δοτική προσωπική στην απρόσωπη έκφραση).

Nam Scipio Aemilianus aequae malam imperii magistrum iudicabat inopiam: Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

iudicabat: ρήμα.
Scipio Aemilianus: υποκείμενο στο iudicabat.
inopiam: αντικείμενο στο iudicabat.
magistrum: κατηγορούμενο στο αντικείμενο inopiam μέσω του iudicabat.
malam: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο magistrum.
imperii: γενική αντικειμενική στο magistrum.
aequae: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο iudicabat.

atque avaritiam: δευτερεύουσα ελλειπτική απλή παραβολική - συγκριτική πρόταση² που λειτουργεί συντακτικά ως β' όρος σύγκρισης με α' όρο την κύρια πρόταση. Εισάγεται με τον σύνδεσμο atque, μετά από το επίρρημα ισότητας/ ομοιότητας aequae της κύριας πρότασης, και εκφέρεται με οριστική, γιατί η σύγκριση αφορά δυο πράξεις ή καταστάσεις που είναι (ή θεωρούνται ως) αντικειμενική πραγματικότητα.

(iudicabat): εννοούμενο ρήμα.
(is = Scipio Aemilianus): εννοούμενο υποκείμενο στο εννοούμενο ρήμα iudicabat.
avaritiam: αντικείμενο στο εννοούμενο ρήμα iudicabat.
(magistrum): εννοούμενο κατηγορούμενο στο αντικείμενο avaritiam μέσω του iudicabat.
(malam): εννοούμενος ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο (magistrum).
(imperii): εννοούμενη γενική αντικειμενική στο (magistrum).

Qua sententia graviter et sine ulla malevolentia dicta Scipio obtinuit: Κύρια πρόταση κρίσεως. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία Qua, η οποία βρίσκεται στην αρχή περιόδου, αναφέρεται στα προηγούμενα, ισοδυναμεί με δεικτική (qua = ea) και εισάγει κύρια πρόταση. Εκφέρεται με Οριστική και εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

dicta: ιδιάζουσα (ή νόθη) αφαιρετική απόλυτη, χρονική (ή αιτιολογική) μετοχή που δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν (obtinuit) [ανάλυση μετοχής: cum Scipio eam sententiam graviter et sine ulla malevolentia dixisset].

sententia: υποκείμενο στη μετοχή dicta.

Qua: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο sententia.

graviter: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στη μετοχή dicta.

sine malevolentia³: εμπρόθετος προσδιορισμός του τρόπου στη μετοχή dicta

(δεν θεωρείται λανθασμένη η αναγνώριση του εμπροθέτου ως προσδιορισμού της εξαίρεσης).

ulla: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο malevolentia.

obtinuit: ρήμα.

Scipio: υποκείμενο στο obtinuit.

ut neuter in provinciam mitteretur: δευτερεύουσα ουσιαστική συμπερασματική πρόταση που λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο ρήμα της κύριας obtinuit. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ut(neuter), γιατί είναι αρνητική, και εκφέρεται με (δυνητική) υποτακτική, γιατί το συμπέρασμα είναι στη λατινική μια υποκειμενική πράξη ή κατάσταση. Συγκεκριμένα εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (mitteretur), γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (obtinuit). Έχουμε ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, διότι το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

mitteretur: ρήμα.

neuter: υποκείμενο στο mitteretur.

in provinciam: εμπρόθετος προσδιορισμός κατεύθυνσης/ κίνησης σε τόπο στο mitteretur.

¹Το **satis** εκτός από επίρρημα είναι και άκλιτο επίθετο (Κουμανούδης, 1972).

²Θεωρούμε πως η σύνταξη που την ορίζει ως κύρια πρόταση (με τα **inopiam atque avaritiam** ως αντικείμενα στο **iudicabat**) δεν είναι σωστή, σύνταξη στην οποία μάλλον οδηγεί η ελεύθερη μετάφραση του βιβλίου του καθηγητή.

³**graviter et sine ulla malevolentia:** ο τρόπος δηλώνεται με επίρρημα που συνδέεται παρατακτικά με εμπρόθετο προσδιορισμό (φαινόμενο παράλλαξης).

ΜΑΘΗΜΑ 50

Ετυμολογικοί συσχετισμοί λατινικών λέξεων με λέξεις ελληνικές ή άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών

Servius - Σέρβιος.

Sulpicius - Σουλπίκιος.

Galba - Γάλβας.

Aurelius - Αυρήλιος.

Cotta, Cotta - Κόττας.

consules - (γαλλ.) consul (= πρόξενος), consuler (= συμβουλεύω) // (αγγλ.) consultant (= σύμβουλος).

senatu - (αγγλ.) senator (= γερουσιαστής), senior (= ηλικιωμένος).

con-tenderent [< contendo < cum + tendo]- τείνω, τένων (=τένοντας)// (γαλλ.) tendu (= τεντωμένος) // (αγγλ.) contender (= αντίπαλος).

ad-versus - (verso) βέρσο (= πίσω μέρος σελίδας), v.s. (= εναντίον)· ρεβέρ (< γαλλ.).

Viriathum - Βιρίαθος.

Hispaniam - Ισπανία.

mitteretur, mitti [< mitto] - (αγγλ.) mission (= αποστολή).

magna - μέγας// (αγγλ.) magni-fic (= μεγαλοπρεπής) // (γαλλ.) magnificence (= μεγαλοπρέπεια).

patres - πατήρ // (γαλλ.) paternel (= πατρικός).

con-scriptos [< conscribo]- σκάριφος (= όργανο γραφής), σκαρίφημα// (αγγλ.) script (σενάριο κινηματογραφικής ταινίας).

dis-sensio, dis-sensit [< dissentio < dis + sentio]- (γαλλ.) dissension (= διαφωνία), (αγγλ.) dissent.

erat, est - ειμί.

aliis [< alius] - άλλος, άλλη, άλλο.

dicentibus, dicta [< dico] - δείκ-νυμι (= δείχνω) // (γαλλ.) dictionnaire (= λεξικό), dictee (= ορθογραφία, υπαγόρευση).

solus - σόλο (< ιταλ.), σολίστ(ας) //(γαλλ.) solitude (= μοναξιά).

Publius - Πόπλιος.

Scipio - Σκιπίωνας.

Aemilianus [< Aemilius] - Αιμιλιανός, Αιμίλιος.

toto [< totus] - (αγγλ.) total (= σύνολο) // totalite (= ολότητα).

neutrum, neuter [< neuter < ne- uter] - ούδέτερος // (γαλλ.) neutre.

placet - (αγγλ.) placebo (= εικονικό φάρμακο).

alter, alteri - άλλος, άλλη, άλλο.

satis- άδην [< •σαδ-ην] // (γαλλ.) satis-fait (= ικανοποιημένος).

habel- (γερμ.) haben (= έχω), (αγγλ.) have.

aeque [< aequus] - (αγγλ.) equal (= ίσος).

malam [< malus], **male-volentia** [< malivolens < male- volo]- μέλας- (γαλλ.) mal (= κακός), (ισπαν.)

male-volencia (= μοχθηρία)// βούλομαι, (αγγλ.) volunteer (= εθελοντής).

imperri- ιμπεριαλισμός (< γαλλ.).

magistrum [< magister < magis] - μάγιστρος, μαέστρος (< ιταλ.), μάστορας.

iudicabat [<iudico <ius dico]- (γαλλ.) justice (= δικαιοσύνη), juste (= δίκαιος) // δείκ-νυμι (= δείχνω).

avaritiam - (γαλλ,) avarice (= φιλαργυρία).

sententia [< sentio] - (αγγλ.) sentence (= απόφαση).

graviter [< gravis] - βαρύς// (γαλλ.) grave (= βαρύτητα, σοβαρότητα) // gravement (= βαριά, σοβαρά).

obtineuit [< obtineo < ob + teneo] -, τεινω // (γαλλ.) tenir (= κρατώ), obtenir (= αποχτώ).

provinciam- (γαλλ.) province (= επαρχία).